ADVIES | Maart 2021 | *werkgroep corona testbewijzen*

Denktank Coronacrisis

Veilig en versneld open met verantwoord testbeleid

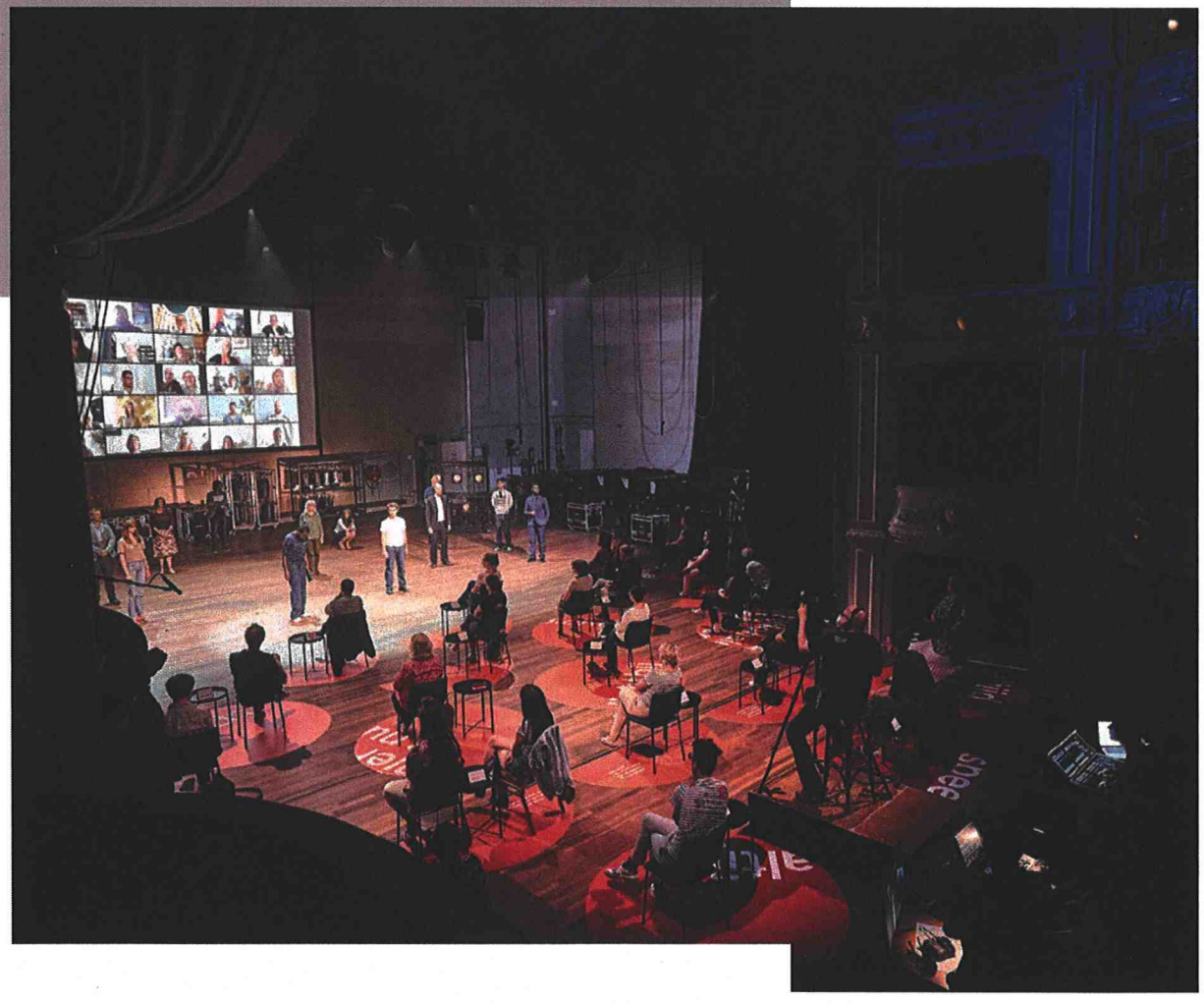

SER

4 maart 2021

Advies veilig en versneld open met verantwoord testbeleid

Inhoudsopgave

1. Overzicht aanbevelingen 2
2. Inleiding 3
2.1 Aanleiding 3
2.2 Werkwijze 3
2.3 Leeswijzer 5
3. Fundamentele uitgangspunten advies 5
4. Uitwerking adviesvragen 5
4.1 Richtlijn inzet testbewijzen 5
4.2 Een toegankelijk testbewijs-infrastructuur 7
4.3 Bevorderen gelijke toegang en voorkomen mogelijke uitsluiting 12
4.4 Communicatie testbewijzen 16
5. Bijlagen 18
5.1 Bijlage 1 - Adviesaanvraag 18
5.2 Bijlage 2 – Lijst van gesproken personen 20
5.3 Bijlage 3 – Samenstelling Denktank-werkgroep 21

1. Overzicht aanbevelingen

Hieronder volgt een weergave van de aanbevelingen in dit advies.

Richtlijn inzet testbewijzen
Ontwikkel een richtlijn op basis van een stoplicht-model waarmee voor verschillende voorzieningen en situaties in kaart kan worden gebracht of en op welke manier testbewijzen ingezet moeten worden
Stel een integraal opening-up plan op en classificeer daarbij de huidige gesloten activiteiten op basis van risico, met inachtneming van activiteit-specifieke veiligheids- en gedragsmaatregelen.
Een toegankelijk testbewijs-infrastructuur
Ontwikkel een infrastructuur voor toegang met testbewijzen op basis van de volgende randvoorwaarden: toegankelijkheid, waarborging van de privacy, eenvoudige hanteerbaarheid, beperking van de fraudegevoeligheid en snelle doorstroom.
Zorg voor een toegankelijke infrastructuur door de toegang tot het testbewijs zowel analoog als digitaal beschikbaar te maken, een eenvoudig middel te gebruiken en door gebruik te maken van reeds bestaande componenten en *best practices*.
Zorg voor een waarborging van de privacy door deze infrastructuur zorgvuldig, volledig conform de AVG, proportioneel en subsidiair op te zetten.
Zorg voor een eenvoudige hanteerbaarheid voor testuitgever, testvrager en testnemer. Het verplichte testbewijs wordt alleen in een specifieke situaties worden ingezet om beperkende maatregelen voor bepaalde voorzieningen of activiteiten te versoepelen of sneller los te laten. Het testbewijs zal niet worden ingezet als een extra beperkende maatregel.
Zorg voor een beperking van de fraudegevoeligheid om misidentificatie te voorkomen.
Zorg voor een snelle doorstroom bij locaties door met name in te zetten op vooraf testen bij een testfaciliteit.
Bevorderen gelijke toegang en voorkomen uitsluiting
Maak testen voor een testbewijs en het verkrijgen van een testbewijs gratis, inclusief eventuele toekomstige opties voor minder invasieve testen
Zoek naar praktische oplossingen voor toegang voor mensen die gevaccineerd zijn of (recent) een besmetting hebben doorgemaakt.
Zorg voor goede informatievoorziening over testbewijzen voor alle Nederlanders, met nadrukkelijke aandacht voor laaggeletterden en anderstaligen of beperkingen
Voorkom uitsluiting van Nederlanders met weinig of geen digitale vaardigheden. Zorg dat digitale testbewijzen eenvoudig, duidelijk en bereikbaar zijn, ook voor mensen met zintuigelijke beperkingen en voor groepen die niet beschikken over moderne apparatuur.
Test vanaf de ontwerpfase op inhoud/ informatie als toegankelijkheid en bruikbaarheid in samenwerking met een representatieve groep ervaringsdeskundigen.
Zorg voor verschillende communicatiekanalen voor vragen over het gebruik van testbewijzen.
Creëer een fijnmaziger netwerk van testlocaties om de reisafstand tot testlocaties aanzienlijk te verkorten en eventuele drempels voor mobiliteit weg te nemen.
Biedt voldoende aanbod aan alternatieve mogelijkheden van vervoer voor mensen die niet over eigen vervoer beschikken of slecht ter been zijn.
Zorg voor hoogwaardige alternatieven voor mensen die geen negatief testbewijs kunnen laten zien en hierdoor geen toegang kunnen krijgen tot essentiële voorzieningen.

Communicatie testbewijzen
Communiceer op B1-taalniveau of lager.
Geef zo duidelijk mogelijk aan dat een negatieve testuitslag tonen om toegang te krijgen tot bepaalde voorzieningen/settings een tijdelijke maatregel is.
Van belang zijn incentives. Stel daarom tegenover testen een duidelijke beloning, zoals toegang tot evenementen.
Voor mensen die niet kunnen lezen of hier moeite mee hebben: visualiseer de boodschap of zorg voor een audioboodschap. Toets ook of de mensen de boodschap zoals bedoeld begrijpen.
Benader elke doelgroep anders, op een manier die het beste aansluit bij de behoefte en maak hierbij ook gebruik van kanalen die de betreffende doelgroep het beste bereiken.
Herhaal regelmatig, in ieder geval zolang de maatregel duurt.
Communiceer niet alleen vanuit de overheid, maar ook vanuit het bedrijfsleven om o.a. meer draagvlaak te creëren.
Gebruik een aansprekende manier van communiceren. De belerende, waarschuwende vinger kan averechts werken.

2. Inleiding

In dit advies doet de werkgroep corona testbewijzen van de Denktank Coronacrisis aanbevelingen voor de praktische uitvoerbaarheid van de inzet van negatieve corona-testbewijzen, om het mogelijk te maken de Nederlandse samenleving sneller en op een veilige manier met verantwoord testgebruik te kunnen openen.

2.1 Aanleiding

De Denktank is op 18 februari 2021 door de DG Covid-19 gevraagd om advies te geven over de inzet van een bewijs van een recente negatieve uitslag van een coronatest in verschillende situaties, om met deze testbewijzen de toegang tot voorzieningen en activiteiten te reguleren. Het doel van deze testbewijzen is om delen van de samenleving op verantwoorde wijze sneller open te stellen en de verspreiding van het virus te beheersen. De volledige adviesaanvraag is opgenomen in bijlage 1.

In de Stichting van de Arbeid spreken sociale partners over coronatesten voor werkenden. Om die reden zijn testbewijzen voor werkenden niet in dit advies betrokken.

2.2 Werkwijze

Ter voorbereiding op het advies heeft de werkgroep van de Denktank gesproken met verschillende deskundigen op gebieden van onder andere virologie, corona-testen, cyber security, mensenrechten en privacy, om kennis en informatie over de inzet van testbewijzen te verzamelen. Een lijst van die deskundigen is opgenomen in bijlage 2. Gezien het korte tijdbestek kon met een beperkt aantal experts worden gesproken. Wel gaf dit goed inzicht in verschillende perspectieven. Voor het hiernavolgende advies is dankbaar gebruikgemaakt van hun suggesties. Het advies is opgesteld door het secretariaat van de SER, onder verantwoordelijkheid van een werkgroep van de Denktank Coronacrisis. De leden van deze werkgroep zijn opgenomen in bijlage 3.

Bij het opstellen van dit advies zijn twee belangrijke recente onderzoeken van belang: het advies 'Testbewijzen voor SARS-CoV-2: ethische en juridische voorwaarden' van de Gezondheidsraad en het rapport van KPMG in samenwerking met de Vrije Universiteit *'Hoe verder in 2021'.*

De Gezondheidsraad heeft op 14 januari haar advies 'Testbewijzen voor SARS-CoV-2: ethische en juridische voorwaarden' gepubliceerd. De Gezondheidsraad adviseert dat de voordelen en nadelen van de inzet van testbewijzen per voorziening tegen elkaar moeten worden afgewogen om te beoordelen of testbewijzen ethisch en juridisch verantwoord zijn. Bij deze weging zal de inzet van testbewijzen bij essentiële voorzieningen minder snel mogelijk zijn. Voor deze afweging heeft de Gezondheidsraad de volgende randvoorwaarden opgesteld:

- Testbewijzen moeten noodzakelijk en effectief zijn om de samenleving te heropenen en tegelijkertijd virusverspreiding terug te dringen;
- Testbewijzen moeten de minst ingrijpende maatregel zijn om de doelstelling te bereiken;
- Testbewijzen moeten een proportionele maatregel zijn. Dat wil zeggen dat de gevolgen van het moeten kunnen tonen van een testbewijs in verhouding staan tot het doel dat daarmee wordt nagestreefd;
- Potentiële schadelijke effecten van de maatregel moeten worden geminimaliseerd;
- Iedereen moet gelijke (financiële) toegang hebben tot testmogelijkheden en -bewijzen; het beleid mag niet tot discriminatie leiden;
- Er moet zorgvuldig en in overeenstemming met privacywetgeving worden omgegaan met de (bijzondere) persoonsgegevens van de houder van het testbewijs;
- Het beleid moet vanaf het begin periodiek worden gemonitord en geëvalueerd;
- Het beleid moet helder en begrijpelijk worden uitgelegd aan de bevolking.

De Gezondheidsraad geeft aan dat het afhankelijk is van de context waarin een testbewijs wordt overwogen of aan alle bovenstaande voorwaarden wordt voldaan. Daarnaast geeft de Gezondheidsraad aan dat de beoordeling of aan deze voorwaarden wordt voldaan bij de overheid ligt. De Gezondheidsraad stelt verder dat testbewijzen aan de ene kant vrijheden kunnen teruggeven maar aan de andere kant vrijheden kunnen beperken.

Daarnaast heeft de werkgroep van de Denktank gebruik gemaakt van het rapport van KPMG in samenwerking met de Vrije Universiteit *Hoe verder in 2021*, waarin KPMG weergeeft welke rol testen voor activiteiten en risicogerichte populatietesten kunnen hebben in het gedeeltelijk openen van de samenleving (spoor 2). Zij geven aan dat ook in 2021 het verloop van de pandemie onzeker zal zijn en geven in het rapport verschillende scenario's weer van het beloop van de pandemie voor 2021. Op basis van deze scenario's formuleren zij beleidsopties, waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan welke beleidsruimte er ontstaat bij een oplopende vaccinatiegraad en op welke wijze testbeleid hierin een rol kan spelen. Zij trekken een aantal conclusies, waaronder dat het aannemelijk is dat het deels openen van de samenleving, via het testen voorafgaand aan een activiteit, kan zorgen voor een netto-daling van de virusincidentie, ondanks het feit dat er enkele additionele besmettingen zullen plaatsvinden tijdens de activiteit. Door toegangstesten zullen veel meer mensen zonder klachten zich laten testen. De verwachting is dat hierdoor meer asymptomatische besmettingen worden gedetecteerd. Ervan uitgaande dat minimaal 72% van de mensen met een positief testresultaat in quarantaine gaat, kunnen de toegangstesten tot gevolg hebben dat het reproductiegetal (de 'R') (sneller) daalt.

2.3 Leeswijzer

Hieronder wordt in hoofdstuk 3 een weergave gegeven van de fundamentele uitgangspunten die de werkgroep van de Denktank bij dit advies geformuleerd heeft. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 verschillende adviesvragen uitgewerkt. In paragraaf 4.1 wordt ingegaan op het ontwikkelen van een richtlijn voor de inzet van testbewijzen. In paragraaf 4.2 worden aanbevelingen gedaan hoe de infrastructuur rond testbewijzen op een toegankelijke wijze kan worden opgezet, en in paragraaf 4.3 voor gelijke toegang en voorkomen van uitsluiting bij de inzet van testbewijzen. In paragraaf 4.4 worden aanbevelingen gedaan voor de communicatie over de inzet van testbewijzen. In bijlage 1 is de adviesaanvraag opgenomen, en in bijlage 2 en 3 is respectievelijk een weergave gegeven van de lijst van gesproken deskundigen en de leden van de werkgroep die dit advies ontwikkeld hebben.

3. Fundamentele uitgangspunten advies

De werkgroep van de Denktank formuleert hieronder een aantal fundamentele uitgangspunten bij dit advies en de toepassing van testbewijzen.

- Dit advies beperkt zich tot de eventuele verplichtstelling van testbewijzen voor bezoekers van voorzieningen in verschillende settings. In de Stichting van de Arbeid spreken sociale partners over coronatesten voor werkenden. Om die reden zijn testbewijzen voor werkenden niet in dit advies betrokken.
- De overheid zorgt voor een correcte wettelijke basis om testbewijzen in te kunnen en mogen zetten als toegangsbewijs voor specifiek door de overheid aan te wijzen voorzieningen en activiteiten.
- De inzet van testbewijzen is bedoeld voor een tijdelijke situatie en hiervan kan en moet worden afgestapt op het moment dat dit op basis van de epidemiologische situatie veilig en verantwoord kan.
- Blauwdrukken van de *infrastructuur* voor de inzet van testbewijzen als toegangsbewijs zijn bij voorkeur zoveel mogelijk toekomstbestendig en worden bewaard, zodat ze bij eventuele toekomstige pandemieën weer te gebruiken zijn.
- De randvoorwaarden van de Gezondheidsraad gelden als basis voor de aanbevelingen in dit advies.
- De inzet van testbewijzen moet altijd beschouwd worden als een onderdeel van het geheel aan veiligheids- en gedragsmaatregelen, waarvan de samenstelling per voorziening en activiteit kan verschillen, om het risico op besmetting met het coronavirus te verminderen. Het testbewijs moet dus niet worden ingezet als een extra beperkende maatregel.
- Testbewijzen moeten alleen daar ingezet worden waar ze kunnen bijdragen aan een versnelde openstelling of uitbreiding ten opzichte van de routekaart. Daarbij moet ook gekeken worden naar de aard en duur van de activiteit.

4. Uitwerking adviesvragen

4.1 Richtlijn inzet testbewijzen

Veiligheid en het verminderen van het risico op besmetting met het coronavirus is essentieel bij het verder openen van de samenleving. KPMG geeft aan dat de inzet van testbewijzen kan zorgen voor een netto-daling van de virusincidentie, omdat besmette personen zonder klachten eerder gedetecteerd worden en anderen hierdoor minder snel zullen besmetten. Bovendien kan de inzet van testbewijzen zorgen voor een toename van het aantal mensen dat zich laat testen, waardoor in het algemeen meer besmettingen opgespoord kunnen worden en overdracht van het virus kan worden voorkomen.

In zijn recente advies geeft de Gezondheidsraad daarnaast aan dat de overheid per situatie moet beoordelen of het gerechtvaardigd is om mensen te vragen een bewijs te tonen van een negatieve coronatest, als voorwaarde voor toegang tot verschillende voorzieningen (zoals scholen en (sport) evenementen). De inzet van testbewijzen moet zowel proportioneel als subsidiair zijn. Alleen wanneer aan alle voorwaarden wordt voldaan, is de inzet van testbewijzen in een specifieke voorziening volgens de Gezondheidsraad te overwegen.

Differentiatie testen

Tijdens de activiteit zelf gaat KMPG ervan uit dat er wel enkele additionele besmettingen zullen plaatsvinden, omdat de bestaande coronatesten geen 100% garantie kunnen geven dat een getest persoon niet besmet is. Er bestaat een aantal soorten testen om de besmetting met covid-19 vast te stellen. Zie voor een overzicht van de beschikbare testen het overzicht op de website van het RIVM.[1] Sommige testen zijn sensitiever dan andere. Testbewijzen kunnen daardoor ook leiden tot schijnveiligheid, omdat er mogelijk vanuit wordt gegaan dat negatief geteste mensen niet besmettelijk zijn, terwijl dat door de beperktere sensitiviteit in de testen toch het geval kan zijn.

In de gesprekken met deskundigen kwam naar voren dat het raadzaam is verschillende typen testen voor verschillende type activiteiten en/of publiek in te zetten. Een negatief testbewijs heeft daarnaast over het algemeen maar een specifieke beperkte duur (24 of 48 uur na afname van de test) omdat mensen in de tussentijd mogelijk besmet kunnen zijn geraakt, afhankelijk van factoren als duur van een evenement/voorziening/activiteit het aantal andere deelnemers. Ook kunnen mensen al besmet zijn, maar nog dusdanig weinig virus bij zich dragen dat de test toch negatief is in verband met de eerdergenoemde sensitiviteit. Bij de geldigheidsduur moet ook rekening worden gehouden met de tijd die gemoeid is met de verwerking van de test. In de op 18 januari jl. gestarte pilots met testen in het onderwijs zijn verschillende sneltesten ingezet. Deze pilots lopen nog. Bij de pilot events van Fieldlab in de periode februari en maart 2021 wordt zowel de PCR-test vooraf gebruikt als steekproefsgewijs een antigeentest (voor een extra check op de locatie). Op dit moment zijn er geen antigeen(snel)testen die CE-gemarkeerd zijn voor het gebruik als zelftest.

Maatregelen en risico op besmetting

Testbewijzen sluiten risico's niet uit, maar binnen bepaalde grenzen bieden ze goede mogelijkheden om bepaalde voorzieningen eerder of gemakkelijker open te stellen. Het zal voorlopig belangrijk blijven om testbewijzen tezamen met andere veiligheids- en gedragsmaatregelen als een totaalpakket van maatregelen voor openstelling van een bepaalde voorziening te beschouwen. Iedere (deel)maatregel vermindert immers het risico op besmetting. Denk aan goede ventilatie/ een buiten-situatie, afstand houden, handhygiëne, bewegen bezoekers of niet, enzovoorts.

De inzet van testbewijzen kan onderdeel zijn van deze mix aan maatregelen om de veiligheid te verhogen en zo opening meer mogelijk te maken en/ of meer bezoekers te kunnen toelaten, zeker in situaties waarbij door de aard van de activiteit men zich niet aan een of meerdere aspecten van de veiligheids- en gedragsmaatregelen kan houden. In situaties waarin andere maatregelen het risico op besmetting zeer klein maken, is de inzet van testbewijzen niet nodig. Het blijft daarbij belangrijk om de testbewijzen in samenhang te zien met de andere maatregelen die getroffen worden. De naleving van maatregelen is overigens bij inzet van testbewijzen van groot belang. Ongeacht de mix

[1] *https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/testen*

van maatregelen zal er altijd een restrisico bestaan. Het is belangrijk om duidelijk over dit restrisico te communiceren.
Daarnaast moet goed gekeken worden naar de aard van de activiteit om te beoordelen of het vragen van een testbewijs proportioneel is. Voor langdurig verblijf in de binnenruimte ligt dat meer voor de hand dan bij kortdurend verblijf of activiteiten in de buitenruimte.

Ontwikkeling inzet richtlijn

Het is complex om te bepalen wanneer testbewijzen, op basis van de genomen maatregelen en het restrisico, ingezet zouden moeten en kunnen worden, en voor welk type test en geldigheidsduur van de test gekozen kan worden.

De Denktank stelt voor te komen tot een richtlijn die uitgaat van een 'stoplicht-model', waarmee een betere specifiekere afweging kan worden gemaakt over de inzet van testbewijzen bij toegang tot bepaalde voorzieningen. Dat wil zeggen dat huidige gesloten voorzieningen worden geclassificeerd op basis van risico, met inachtneming van activiteit-specifieke veiligheidsregels en onder andere het wel of niet kunnen hanteren van voldoende afstand. Het doel is het in kaart brengen van maatregelen die het risico op besmetting tijdens de activiteit verminderen en in welke mate een testbewijs een belangrijke toevoeging zou kunnen zijn aan deze maatregelen om het risico op besmetting verder te verkleinen. Als de situatie en de maatregelen bij de voorziening leiden tot een laag restrisico kan een testbewijs ook overbodig zijn.

Beoordeel voor een aantal aspecten of deze bijdragen aan een hoog, gemiddeld of laag risico op besmetting, waaronder de ventilatie/ buitensituatie, mogelijkheid tot afstand houden, het aantal bezoekers en aantal bewegingen tijdens de activiteit. De uitslag van deze beoordeling bepaalt het algemene risico van de activiteit, of en welke testen toegepast moeten worden, en hoe oud de uitslag mag zijn. De algemene epidemiologische situatie in Nederland zal hierbij ook een rol moeten spelen.

De richtlijn kan bovendien gebruikt worden bij het in kaart brengen van het restrisico dat overblijft na toepassing van de maatregelen. De communicatie kan daarop dan worden toegespitst. De Denktank meent dat toepassing van een dergelijk model de richtlijn bij verschillende voorzieningen kan bijdragen aan een differentiatie per voorziening en minder risico op besmettingen.

Aanbevelingen

- Ontwikkel op korte termijn een eenvoudig toe te passen richtlijn op basis van een stoplicht-model, waarmee voor verschillende voorzieningen en situaties in kaart kan worden gebracht of en op welke manier testbewijzen ingezet moeten worden
- Stel een integraal opening-up plan op en classificeer daarbij de huidige gesloten activiteiten op basis van risico, met inachtneming van activiteit-specifieke veiligheids- en gedragsmaatregelen. Ontwikkel een daarop geënte slimme routekaart en zet testcapaciteit in om op basis daarvan tot versnelling en intensivering van de openstelling van de samenleving te kunnen komen

4.2 Een toegankelijk testbewijs-infrastructuur

Wanneer iemand een negatief testbewijs moet laten zien om toegang tot een voorziening of activiteit te krijgen, dan is een goede infrastructuur hiervoor, voor zowel

de testuitgever[2], testnemer[3] als de testvrager[4], belangrijk. Een goede infrastructuur kan ook ongewenste uitsluiting van groepen mensen voorkomen. De infrastructuur moet (grofweg) het volgende proces faciliteren:

1. Testuitgever
Op de testlocatie worden de benodigde gegevens verwerkt om een test in te plannen en uit te voeren. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten op bestaande systemen. Bij een positieve testuitslag worden deze gegevens gedeeld met de testnemer en de GGD voor bron- en contactonderzoek. Bij een negatieve testuitslag wordt enkel een bewijs gedeeld met de testnemer. Gegevens voor statistiek en betaling worden op geaggregeerd niveau gedeeld met de daartoe geëigende partijen.

2. Testnemer
De testnemer kan vervolgens vrijelijk besluiten dit testbewijs te tonen aan een testvrager. De testuitgever krijgt geen inzicht in waar of hoe vaak de testnemer het testbewijs gebruikt.

3. Testvrager
Zodra de testnemer het testbewijs toont aan de testvrager kan deze het digitaal inlezen. Daarbij worden enkel de (persoons)gegevens getoond die nodig zijn voor het juist verlenen van toegang tot de voorziening of activiteit.

Figuur 1 Voorbeeld mogelijkheden tot controle

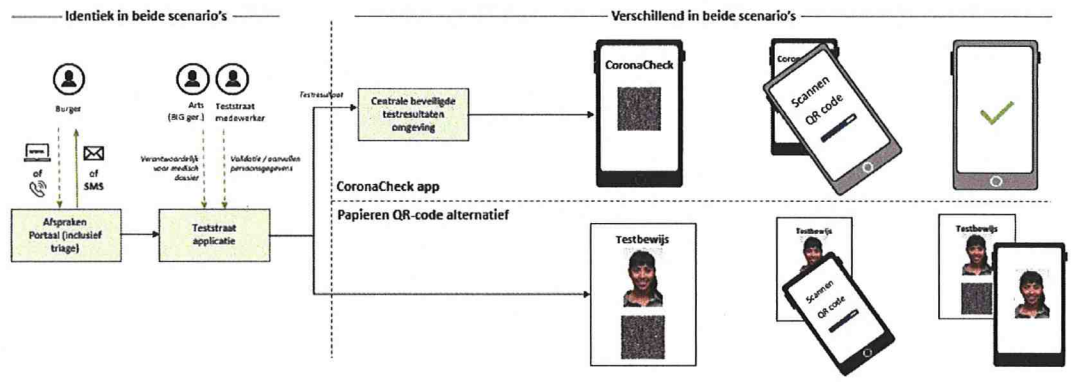

Bron: IT Roadmap van de Stichting Open Nederland

Voor een goede infrastructuur zijn randvoorwaarden onmisbaar. Volgens de Denktank zijn dit de randvoorwaarden:

<u>Randvoorwaarden</u>

1. Toegankelijkheid;
2. Waarborging van de privacy;
3. Eenvoudige hanteerbaarheid;
4. Beperking van de fraudegevoeligheid;
5. Snelle doorstroom.

---

[2] De testorganisatie die bij testnemer een test uitvoert en de testuitslag terugkoppelt.
[3] De persoon die een test ondergaat en een negatieve testuitslag moet overleggen voordat er toegang verleend wordt.
[4] De voorziening of activiteit die controleert of de testnemer toegang verleend mag worden.

Ad 1. Toegankelijkheid

De toegang tot het testbewijs (middel)moet toegankelijk zijn voor iedereen in de samenleving. Bij toegankelijkheid spelen niet alleen bereikbaarheid van testlocaties en de beschikbaarheid van testen een rol, maar ook de kosten van testen en testbewijzen en in hoeverre mensen over digitale vaardigheden beschikken. De eerste drie aspecten komen in paragraaf 4.3 aan de orde. Bij het laatste aandachtspunt spelen de volgende aspecten een rol:

- Het middel is zowel analoog als digitaal te gebruiken.
  Naast een digitale toepassing (een app, met daarin een digitale kluis) op een smartphone moet er ook een analoog alternatief zijn. Voor een digitale applicatie is vaak een bepaald recent model smartphone een vereiste. Niet iedereen beschikt hierover. Sterker nog, niet iedereen heeft een smartphone.
- Speel in op middelen die al voorhanden zijn.
  De Denktank Coronacrisis roept op om met name gebruik te maken van reeds bestaande componenten en *best practices*. Het is met name van belang dat het gaat om de versnelde implementatie van een robuuste infrastructuur.
- Kies voor een eenvoudig middel.
  Mensen moeten gemakkelijk toegang hebben tot het middel. Maak daarom bij een keuze voor een middel de afweging of iedereen van een bepaald online systeem gebruik maakt of niet. Zo heeft bijvoorbeeld niet iedereen zich aangemeld bij DigiD. Bovendien moet het middel ook eenvoudig in gebruik zijn; er zijn grote verschillen in digitale vaardigheid in de samenleving.
- Een eenvoudige mogelijkheid tot controle.
  De controle van het testbewijs en de check dat degene bij de ingang ook hoort bij het testbewijs, moet ook eenvoudig zijn. Denk aan het scannen van een QR-code[5] of een pas met een NFC-chip[6]. De scanner zou bijvoorbeeld een groen scherm (voldoet aan de daar geldende toegangscriteria) of een rood scherm (voldoet niet) kunnen tonen.[7] Vervolgens kan er een matching plaatsvinden aan de hand van een foto. Het is raadzaam opties te verkennen met (a) een (pas)foto op het gekleurde vlak tonen of (b) matching aan de hand van een legitimatiebewijs. Zo is direct duidelijk wie bij het testbewijs hoort. In figuur 1 hierboven wordt een voorbeeld gegeven hoe de infrastructuur er grofweg kan uitzien.

Ad 2. Waarborging privacy

Een van de belangrijkste uitgangspunten is de waarborging van de privacy. Naast gewone persoonsgegevens worden bij testen en testbewijzen bijzondere persoonsgegevens verwerkt. Een testuitslag is een medisch persoonsgegeven. Elk van de eerdergenoemde opties brengt risico's met zich mee voor de gegevensbescherming. Voor elke variant verschillen de risico's. De overheid zal daarom op tijd moeten starten het in kaart brengen van deze gerechtvaardigde gevraagde persoonsgegevens, de veiligheid en risico's. Er zullen vervolgens voldoende maatregelen getroffen moeten worden om deze risico's te beperken. De verantwoordelijkheid omtrent privacybescherming ligt echter niet enkel bij de overheid, maar ook bij private partijen.

---

[5] QR-code staat voor Quick Response-code. Het is een tweedimensionale streepjescode die vrij gegenereerd kan worden.

[6] NFC staat voor Near Field Communication. Het maximum bereik om gegevens uit te wisselen is beperkt tot 10 centimeter.

[7] Het is hierbij van belang dat het gekleurde scherm ook een andere indicatie bevat voor mensen met zintuiglijke beperkingen.

Resumerend: de privacy rondom toegang met testbewijzen moet daarom heel zorgvuldig gebeuren, volledig conform de AVG, en proportioneel en subsidiair zijn. De Denktank Coronacrisis verwijst naar en onderstreept in dit kader ook het advies van de Gezondheidsraad (2021).[8]

Van belang bij testbewijzen is het decentrale opslagsysteem (privacy-by-design). Dat wil zeggen dat een negatieve uitslag niet centraal wordt opgeslagen en een positieve uitslag wel. Degene die getest is, ontvangt in zijn digitale kluis/wallet of op papier zijn eigen testuitslag. Hij toont deze testuitslag digitaal of op papier (via bijvoorbeeld een QR-code of met een pas met NFC-chip) aan de toegangscontroleur. Die controleert de (digitale) echtheidskenmerken met een scanner, waarbij de scanner niets opzoekt in de database van de testafnamepartij. In dit laatste verband kan ook verkend worden of er opties zijn om te werken met een zelfscanner.

De toegangscontroleur krijgt slechts een gekleurd scherm[9] te zien, waaruit hij kan afleiden of diegene voldoet aan het toelatingsbeleid. Als dit mogelijk is verschijnt een pasfoto op het scherm van de scanner, zodat aan de toegangscontroleur kan verifiëren of de testuitslag hoort bij degene die hem toont.[10]

Ad 3. Eenvoudige hanteerbaarheid

Het is van belang dat de infrastructuur rondom testbewijzen zo eenvoudig mogelijk is, zowel voor testuitgevers, testnemers als testvragers. Een significant aandachtspunt hierin zijn de verschillen in gebruik per setting en per voorziening of activiteit. Voorzieningen in de setting sociaal leven waar controle al gebruikelijk is (toegangskaartcontrole en deurbeleid), zoals bij bioscopen, theaters, stadions en musea, kunnen het plannen van een testmoment koppelen aan de reguliere verkoop. Voorzieningen in settings waar die gebruikelijke toegangskaartcontrole nog niet bestaat, zoals in winkels, bij dienstverleners en andere voorzieningen zonder toegangskaarten en deurbeleid, kunnen niet verplicht worden om een testbewijs als toegangsbewijs in te zetten.
Voor die settings kunnen opgestelde of nog op te stellen veiligheidsprotocollen dan voldoende zijn voor toegang. Het verplichte testbewijs zal alleen in een specifieke – door de overheid aan te wijzen – situaties worden ingezet om beperkende maatregelen voor bepaalde voorzieningen of activiteiten te versoepelen of sneller los te laten. Het testbewijs zal niet worden ingezet als een extra beperkende maatregel.

Ook het hoger onderwijs kent geen deurbeleid, maar de Denktank Coronacrisis vindt het van belang het veilig studeren op locatie zo snel als kan mogelijk wordt gemaakt. Indien gekozen wordt voor een testbewijs zou (begeleid) zelftesten een optie kunnen zijn, waarbij studenten gebruik maken van een zelftest om toegang te krijgen tot de les. Het is overigens ook nog niet duidelijk welke betekenis aan zelfafname voor een testbewijs kan worden gegeven. Deze optie wordt momenteel nader bekeken door VWS.[11] Het belang van meer fysiek onderwijs onderstreept de Jongeren Denktank Coronacrisis ook in het recent uitgebrachte advies (2021).[12]

---

[8] Gezondheidsraad (2021) *Testbewijzen voor SARS-CoV-2: ethische en juridische voorwaarden*, Nr. 2021/02, Den Haag, 14 januari 2021.

[9] Gekleurd scherm inclusief indicatie voor zintuiglijke beperkingen, zoals genoemd onder "Ad. 1 toegankelijkheid".

[10] Een foto is in dit geval een bijzonder persoonsgegeven. Ontegenzeggelijk zal dit systeem conform de privacywetgeving moeten worden ingericht.

[11] Kamerstukken II 2020/21 1829802-218593-PDC19 (Kamerbrief inzake stand van zaken covid-19).

[12] Jongeren Denktank Coronacrisis (2021) *En nu... Daden!*

Andere aandachtspunten

- Geen woud aan applicaties. Dit werkt verwarrend voor zowel testuitgever, testvrager als testnemer;
- Consistent beleid rondom testbewijzen;
- Toekomstbestendige infrastructuur;
  Mocht in de toekomst een nieuwe pandemie over de wereld rondwaren, dan kunnen de blauwdrukken van deze infrastructuur snel van stal gehaald worden. Op die manier hoeft de samenleving misschien niet nogmaals (langdurig) op slot.
- Grensoverschrijdende infrastructuur.
  Een in Nederland afgegeven negatief testbewijs, zou in een ideale situatie ook gebruikt kunnen worden om toegang tot een festival of bioscoop buiten Nederland, bijvoorbeeld in België, te krijgen. Ook voor grensarbeiders biedt dit een oplossing. De Denktank Coronacrisis raadt aan om naar de mogelijkheden hieromtrent te kijken met collega's in andere landen, zonder dat dit inboet op de snelheid waarmee de infrastructuur wordt opgezet in Nederland.
- De uitslag van een test is niet gekoppeld aan een specifieke voorziening, maar kan bijvoorbeeld gekoppeld worden aan een bepaald tijdsbestek.

Ad 4. Beperking van de fraudegevoeligheid testbewijs

Heel belangrijk is dat de testuitslag overeenkomt met degene die toegang wil tot de voorzieningen of activiteit. Een van de aspecten hiervan is de beperking van de fraudegevoeligheid van testbewijzen.

- Misidentificatie
  Een aandachtspunt van betekenis bij fraudegevoeligheid (maar ook bij de hanteerbaarheid) is het gemakkelijk kunnen voorkomen van misidentificatie. Maak daarom gebruik van bijvoorbeeld een persoonsgebonden QR-code zoals op veel festivals gebeurt.[13]
- Match tussen uitslag en persoon
  Wezenlijk is verder een match tussen testuitslag en persoon. Mogelijk is om een digitaal testbewijs te koppelen aan een identificatiemethode, zoals een pasfoto of om te werken met een regulier legitimatiebewijs.

Ad 5. Snelle doorstroom

Om te zorgen voor een veilige omgeving bij voorzieningen, is het van belang dat er een snelle doorstroom plaatsvindt. De werkgroep van de Denktank Coronacrisis raadt daarom aan met name in te zetten op testen bij testfaciliteiten en niet aan de deur. Wanneer er gewerkt wordt met testen op locatie, kunnen er onveilige situaties ontstaan. Zo kunnen er (lange) rijen onstaan of wachten veel mensen tegelijk in een wachtruimte op hun testuitslag. Hierdoor lopen mensen het risico besmet te worden, omdat besmette personen tussen niet-besmette personen in de rij of wachtruimte staan. Ook kan er onrust ontstaan omdat mensen lang moeten wachten of omdat mensen een niet-verwachte positieve testuitslag hebben. Daarom gaven deskundigen met wie het secretariaat sprak aan dat het afnemen van sneltesten aan de deur enkel bij uitzondering kan worden ingezet en niet als standaard.

De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat niet op locatie testen onpraktisch is, bezwaarlijk kan zijn in verband met privacy (waar kunnen nemen wie niet naar binnen mag en wie wel) en het besmettingsrisico zo goed als mogelijk voorkomt in het

---

[13] Een voorbeeld hiervan is het festival Concert At Sea waar het ticket eerst gepersonaliseerd moet worden, voordat deze verstuurd wordt aan de koper. Voor meer informatie, zie: https://www.concertatsea.nl/faq/hoe-personaliseer-ik-mijn-ticket/

openbaar vervoer (op weg naar de voorziening). Dit komt doordat het aantal besmette personen afneemt dat toegang probeert te krijgen. Tot slot voorkomt vooraf testen zoveel mogelijk teleurstellingen (met andere mogelijke gevolgen) bij de toegang tot de voorziening. Het bevorderen van toegankelijk testen wordt in 4.3. verder uitgewerkt.

Aanbevelingen
- Ontwikkel een infrastructuur voor toegang met testbewijzen op basis van de volgende randvoorwaarden: toegankelijkheid, waarborging van de privacy, eenvoudige hanteerbaarheid, beperking van de fraudegevoeligheid en snelle doorstroom.

- Zorg voor een toegankelijke infrastructuur door de toegang tot het testbewijs zowel analoog als digitaal beschikbaar te maken, een eenvoudig middel te gebruiken en door gebruik te maken van reeds bestaande componenten en *best practices*.

- Zorg voor een waarborging van de privacy door deze infrastructuur zorgvuldig, volledig conform de AVG, proportioneel en subsidiair op te zetten.

- Zorg voor een eenvoudige hanteerbaarheid voor testuitgever, testvrager en testnemer. Het verplichte testbewijs wordt alleen in een specifieke – door de overheid aan te wijzen – situaties worden ingezet om beperkende maatregelen voor bepaalde voorzieningen of activiteiten te versoepelen of sneller los te laten. Het testbewijs zal niet worden ingezet als een extra beperkende maatregel.

- Zorg voor een beperking van de fraudegevoeligheid om misidentificatie te voorkomen.

- Zorg voor een snelle doorstroom bij locaties door met name in te zetten op vooraf testen bij een testfaciliteit.

4.3 Bevorderen gelijke toegang en voorkomen mogelijke uitsluiting

Eén van de adviesvragen is hoe gegarandeerd kan worden dat iedereen gelijke (financiële) toegang krijgt tot testmogelijkheden en bewijzen. Een andere adviesvraag is hoe discriminatie en onrechtvaardige uitsluiting voorkomen kan worden.

Recent heeft de Gezondheidsraad geadviseerd over testbewijzen en over vaccinaties. In zijn advies gaat de Gezondheidsraad in op de juridisch/ethische voorwaarden van testbewijzen en vaccinatiebewijzen als toegang tot het maatschappelijk verkeer. De voorwaarden van de Gezondheidsraad onderschrijft de Denktank zonder deze apart in dit advies op te nemen. Voor deze juridisch/ethische voorwaarden verwijst de Denktank derhalve naar het advies van de Gezondheidsraad. Het maken van onderscheid op basis van de gezondheidstoestand van mensen kan gerechtvaardigd zijn als dit een legitiem doel dient en daarnaast passend en noodzakelijk is om dit doel te bereiken. Is hier niet aan voldaan, dan is sprake van ongerechtvaardigd onderscheid. Ongerechtvaardigd onderscheid kan ook ontstaan doordat niet iedereen (gelijke) toegang heeft tot testmogelijkheden en testbewijzen. De Denktank Coronacrisis ziet drie drempels die de algemene toegankelijkheid van testbewijzen voor bepaalde groepen van de bevolking mogelijk beperken.

<u>Ad 1. Financieel: kosten van de test en van een testbewijs</u>

Alle testen die bij de GGD-testlocatie worden afgenomen zijn kosteloos voor degene die zich laat testen. De reiskosten zijn wel voor eigen rekening (zie ook mobiliteit hierna). Mensen die in een risicogroep vallen, kunnen de test kan ook via de huisarts laten doen. In dat geval wordt de PCR test, inclusief het laboratoriumonderzoek, vergoed vanuit de basisverzekering en er geldt geen eigen risico. Via de huisarts kunnen mensen, die al

corona hebben gehad, ook een antistoffentest laten doen (als de huisarts dit nodig vindt). Deze brengt geen kosten voor betrokkene met zich mee.

Er zijn ook commerciële aanbieders van de PCR test, sneltest en antistoffentest. Zij bieden een snellere uitslag, maar commerciële testen worden niet vergoed door de zorgverzekering. Er wordt momenteel hard gewerkt aan snel- en zelftesten. Bestaande zelftesten kosten circa 5 euro. Er zijn recent nieuwe inzichten ontstaan over de betrouwbaarheid van thuis/zelftesten. Overigens ligt het voorlopig niet in de rede dat de zelftest als testbewijs voor een toegangsbewijs kan dienen.[14] In de huidige praktijk verstrekt zowel de GGD als de private tester een testuitslag aan de geteste persoon. Alle positieve uitslagen moeten ook gemeld worden in CoronIT, bij de GGD. Nog niet duidelijk is of een testbewijs digitaal of analoog of in beide vormen moet worden afgegeven.

De Denktank vindt dat testen voor een testbewijs gratis voor degenen die zich laten testen moet zijn en blijven. Iedereen moet gelijke (financiële) kansen tot toegang tot de testen hebben. De kosten hiervan horen volledig bij de overheid te blijven, zonder doorberekening naar burgers of bedrijven. De Denktank merkt het testen ten behoeve van toegang tot maatschappelijk verkeer aan als een collectief goed. Het grootschalig testen ten behoeve van toegang brengt kosten met zich mee. Maar hier staan maatschappelijke en economische baten tegenover. Denk aan gezondheidswinst, meer consumeren en te zijner tijd minder noodzaak tot overheidssteun. Bovenal blijft het van groot belang om het coronavirus onder de Nederlandse bevolking sneller terug te dringen. Het is het belangrijk om snel en goed zicht te hebben op het aantal besmettingen. Veel mensen testen en vaak testen dragen hieraan bij. Een gratis test inclusief een testbewijs draagt bij aan het nodige draagvlak voor vaker testen en voor het gebruik van testbewijzen als toegangsbewijs.

De vraag is of de test en het bijbehorende testbewijs voor *alle* situaties gratis behoort te zijn. De Denktank vindt echter dat de beantwoording van die vraag tot allerlei onpraktische afbakeningsdiscussies en vertraging leidt. Ook maximering van het aantal gratis testen per persoon vindt de Denktank onwenselijk omdat er mensen zijn, die onder andere vanwege een medische aandoening, of fundamentele bezwaren tegen vaccinatie, niet gevaccineerd kunnen en alleen via een negatief testbewijs kunnen aantonen virusvrij te zijn. Bovendien gebeurt vaccineren op basis van vrijwilligheid: niet iedereen zal zich laten vaccineren. En jongeren tot 18 jaar krijgen voorlopig nog niet geen uitnodiging om zich te laten vaccineren.

Specifiek vraagt de Denktank aandacht voor de groeiende groep mensen die het coronavirus al hebben gehad. Begin 2021 waren dit meer dan 1 miljoen geregistreerde mensen, maar lang niet iedereen heeft zich laten testen. Naar schatting zijn mogelijk al 2,3 miljoen mensen besmet geweest met het virus. Het is thans nog niet helemaal duidelijk hoe lang er sprake is van immuniteit na het doormaken van een besmetting en of zij nog besmettelijk kunnen zijn voor anderen. Een antistoffentest zou daarom ook ruim beschikbaar moeten zijn en kosteloos moeten zijn. Daarnaast moet nog een praktische oplossing worden gevonden voor de groep die is gevaccineerd als blijkt dan het vaccin voldoende steriliserende immuniteit biedt. Ook die groep is groeiende.

De eventuele kosten van een test*bewijs* horen ook voor rekening van de overheid te komen. De vorm(en) waarin een testbewijs het beste kan worden afgegeven is nog is nu nog niet duidelijk. In paragraaf 3.1 heeft de Denktank enkele vormen die goed zouden

---

[14] In de brief van 23 februari 2021 over de stand van zaken COVID 19 wijst de minister van VWS bovendien op juridische en technische aspecten rondom zelfafname, die voornamelijk in beeld zijn voor velliger werken en studeren.

kunnen werken, nader uitgewerkt. Welke vorm het ook wordt: het mag niet tot kosten voor de burgers leiden.

Aanbevelingen

- Maak testen voor een testbewijs en het verkrijgen van een testbewijs gratis, inclusief eventuele toekomstige opties voor minder intensive testen

- Zoek naar praktische oplossingen voor toegang voor mensen die gevaccineerd zijn of (recent) een besmetting hebben doorgemaakt. Onderzoek op welke wijze onnodige testbelasting van betrokkenen en publieke voorzieningen voor mensen die al een besmetting hebben doorgemaakt kan worden beperkt. Een ruimere en/of kosteloze inzet van een antistoffentest kan daaraan bijdragen. Stel een kader op, gestaafd door wetenschappelijk bewijs, wat mogelijk is voor deze groep.

Ad 2. Vaardigheden en informatievoorziening

Informatie over de maatregelen voor COVID heeft niet steeds alle Nederlanders bereikt of tijdig bereikt. Laaggeletterdheid en licht verstandelijke beperkingen vormen een belemmering om informatie goed te verwerken, maar ook het niet goed machtig zijn van de Nederlandse taal (nieuwkomers) kan mensen op achterstand zetten. Zeker als zij door contactbeperkingen ook weinig contact kunnen hebben met mensen die hen hierbij zouden kunnen helpen. Goede en begrijpelijke informatievoorziening is daarom een belangrijke randvoorwaarde bij het toepassen van testbewijzen. Dit geldt overigens ook voor de mogelijke inzet van zelftesten in de toekomst (gebruiksaanwijzing/bijsluiter). De overheid moet extra goed op letten dat deze groepen boodschappen en spelregels van de overheid ook goed begrijpen en kunnen toepassen.

Allereerst merkt de Denktank op dat, zoals de Gezondheidsraad adviseert, voor essentiële voorzieningen geen testbewijs gevraagd kan worden. Voor zover dat wel het geval wordt, geeft de Denktank er de voorkeur aan dat er naast een digitaal bewijs ook altijd kan worden een analoge (papieren) versie voor een testbewijs. Voor wie dat wil en kan, aanvullend en bij wijze van service, kan een digitaal bewijs worden ingezet. Voorkomen moet worden dat digitale testbewijzen bepaalde groepen uitsluiten. Dat kan het geval zijn als men niet beschikt over de juiste moderne apparatuur/devices. Ook moet rekening worden gehouden met een vrij grote groep burgers met beperkte digitale vaardigheid. Dit is niet alleen het geval bij ouderen. Dit betekent dat een applicatie/digitaal bewijs voor een zo breed mogelijke groep eenvoudig, duidelijk en bereikbaar is. De ervaringen bij de ontwikkeling van de app Coronamelder kunnen ook worden toegepast bij het ontwikkelen van een digitaal testbewijs. Er is vanaf de ontwerpfase zowel op inhoud/informatie maar ook op toegankelijkheid en bruikbaarheid getest wordt door een representatieve groep ervaringsdeskundigen. Bij toepassing van een digitaal testbewijs zullen meerdere communicatiekanalen noodzakelijk zijn voor informatievragen en ondersteuning.

Aanbevelingen

- Zorg voor goede informatievoorziening over testbewijzen voor alle Nederlanders, met nadrukkelijke aandacht voor laaggeletterden en anderstaligen of beperkingen

- Voorkom uitsluiting van Nederlanders met weinig of geen digitale vaardigheden. Zorg dat digitale testbewijzen eenvoudig, duidelijk en bereikbaar zijn, ook voor mensen met zintuigelijke beperkingen en voor groepen die niet beschikken over moderne apparatuur.

- Test vanaf de ontwerpfase op inhoud/ informatie als toegankelijkheid en bruikbaarheid in samenwerking met een representatieve groep ervaringsdeskundigen

- Zorg voor verschillende communicatiekanalen voor vragen over het gebruik van testbewijzen

Ad 3. Logistieke beperkingen

Voor zover bekend zijn nog geen goedkope goedgekeurde thuis-/zelftests beschikbaar. Het is overigens ook nog niet duidelijk welke betekenis aan zelfafname voor een testbewijs kan worden gegeven. Dit betekent dat er ofwel een test bij een GGD-testlocatie of een sneltest bij een private aanbieder moet worden afgenomen. Volgens het RIVM kan elke Nederlander in principe binnen een straal van 45 minuten een publieke testlocatie bezoeken. Dit is een reistijd met de auto. Mensen kunnen ook met ander vervoer naar de testlocatie komen (fiets, lopend) maar de huidige testlocaties zijn niet altijd makkelijk toegankelijk omdat zij aan de rand van een stad of op bedrijventerreinen zijn ingericht.[15] Reizen per OV naar een testlocatie terwijl bij een vermoeden van een coronabesmetting is overigens verboden. Ook zullen sommige groepen alleen onder begeleiding naar de teststraat kunnen. Er zijn vrijwillige initiatieven en organisaties voor vervoer, en ook gemeenten bieden vervoersvoorzieningen aan. Onduidelijk is of dit een landelijk dekkend netwerk is. Momenteel zijn private aanbieders van spoedtesten op meerdere plekken in een aantal provincies vertegenwoordigd. Voorstelbaar is dat bepaalde groepen minder mobiel zijn (lichamelijke beperkingen, begeleiding nodig etc.) en/of opzien tegen kosten voor vervoer en de reistijd.

De Denktank gaat ervan uit dat het voorlopig nog niet mogelijk is om grootschalig testen bij de ingang van evenementen in te zetten (dit is centraal testen). Dit betekent dat mensen hun test ofwel via de gebruikelijke route van GGD-testlocaties of private partijen moeten blijven doen. Als testbewijzen een grotere rol gaan spelen in het maatschappelijk verkeer is het noodzakelijk een fijnmaziger netwerk te creëren, waarbij de afstand tot een testlocatie aanzienlijk korter wordt en de testlocatie goed bereikbaar en toegankelijk is voor iedereen. Voor mensen die niet over eigen vervoer beschikken, slecht ter been zijn of anderszins begeleiding nodig hebben om naar een testlocatie te gaan, wordt nu vaak op gemeentelijk niveau alternatief vervoer geregeld, onder andere door vrijwilligers die mensen naar de testlocatie brengen. Als testbewijzen een grotere rol gaan spelen in het maatschappelijk verkeer moeten er voldoende alternatieve mogelijkheden van vervoer naar de testlocatie beschikbaar zijn.

Aanbevelingen
- Creëer een fijnmaziger netwerk van testlocaties om de reisafstand tot testlocaties aanzienlijk te verkorten en eventuele drempels voor mobiliteit weg te nemen

- Biedt voldoende alternatieve mogelijkheden van vervoer voor mensen die niet over eigen vervoer beschikken of slecht ter been zijn

---

[15] Er wordt gewerkt aan de uitbreiding van testlocaties. Zie: Kamerstukken II 2020/21 1829802-218593-PDC19 (Kamerbrief inzake stand van zaken covid-19).

Ad 4. Alternatieve toegang essentiële voorzieningen

Het is van belang dat er voor essentiële voorzieningen meerdere redelijke alternatieven voor de voorzieningen worden ingericht in het geval testbewijs vereist is.[16] In sommige situaties kan het voorkomen dat mensen vanwege de onmogelijkheid om een negatieve test te tonen geen toegang kunnen krijgen tot essentiële voorzieningen. Een voorbeeld hiervan is het hoger onderwijs. Als bijvoorbeeld voor deelname aan een tentamen een testbewijs verplicht wordt gesteld, dan moet in ieder geval een redelijk alternatief worden geboden voor diegenen die geen negatief testbewijs kunnen laten zien.

Aanbevelingen
- Zorg voor redelijke alternatieven voor mensen die geen negatief testbewijs kunnen laten zien en hierdoor geen toegang kunnen krijgen tot essentiële voorzieningen

4.4 Communicatie testbewijzen

Iedereen in Nederland heeft recht op uitleg over coronamaatregelen die hij of zij goed begrijpt. Dit betekent dat communicatie over coronamaatregelen maatwerk is. Twee basisregels zijn hierbij steeds belangrijk:
1. Eenvoudig communiceren;
2. De informatie moet toegankelijk zijn voor iedereen.

Deze twee basisregels liggen steeds ten grondslag aan de onderstaande aanbevelingen van de Denktank bij de communicatie over testbewijzen als toegangsbewijs.

Aanbevelingen

- Communiceer op B1-taalniveau of lager.

- Geef zo duidelijk mogelijk aan dat een negatieve testuitslag tonen om toegang te krijgen tot bepaalde voorzieningen/settings een tijdelijke maatregel is. Daarom is het belangrijk om aan te geven tot wanneer en onder welke voorwaarden deze maatregel echt nodig is en wanneer die kan worden losgelaten (verwachtingsmanagement). Een bestendige gedragslijn is hierbij essentieel: niet steeds aanpassen.

- Van belang zijn incentives. Testen is tot nu toe een straf: testen moet bij ziekteverschijnselen die horen bij corona of als iemand uit de omgeving of het huishouden besmet is. Er hangt een negatieve sfeer. Beter is om tegenover testen ook een duidelijke beloning te stellen, bijvoorbeeld de toegang tot een festival, dierentuin, pretpark, restaurant, theatervoorstelling, bioscoop, concert, etcetera.

- Voor mensen die niet kunnen lezen of hier moeite mee hebben: visualiseer de boodschap of zorg voor een audioboodschap. Toets ook of de mensen de boodschap zoals bedoeld begrijpen.

- Benader elke doelgroep anders, op een manier die het beste aansluit bij de behoefte. Maak hierbij ook gebruik van kanalen die de betreffende doelgroep het beste bereiken. Dit betekent bijvoorbeeld dat voor jongeren social media kanalen zoals YouTube, Instagram en TikTok (eventueel met

[16] Zie ook p. 21 van het advies van de Gezondheidsraad 'Testbewijzen voor SARS-CoV-2: ethische en juridische voorwaarden'

behulp van influencers), animatiefilmpjes voor op het Digibord op school, Nieuwsbegrip en het Jeugdjournaal misschien de beste manieren en kanalen zijn. Voor andere doelgroepen zijn andere manieren en kanalen mogelijk passender.

- Herhaal regelmatig, in ieder geval zolang de maatregel duurt.

- Communiceer niet alleen vanuit de overheid, maar ook vanuit het bedrijfsleven om o.a. meer draagvlaak te creëren.

- Gebruik een aansprekende manier van communiceren. De belerende, waarschuwende vinger kan averechts werken. Bijvoorbeeld de beschrijvende gedragsnorm-optie kan tot meer naleving van een maatregel leiden. Een bekend voorbeeld uit de praktijk waar deze manier van communiceren is toegepast, is het aanspreken van hotelgasten om hun hotelhanddoek meer dan één keer te gebruiken. Hen wijzen op milieuaspecten werkte niet. Wat wel werkte was deze boodschap: 'Help net als andere hotelgasten mee aan een schoon milieu. Bijna 75% van alle gasten gebruikt zijn/haar handdoek meer dan één keer'. Mensen horen graag bij een groep. De positieve etikettering die de beschrijvende gedragsnorm-optie in het voorbeeld gebruikt helpt om mensen over de streep te trekken graag bij die groep te willen horen.

5. Bijlagen

5.1 Bijlage 1 – Adviesaanvraag

> Retouradres Postbus 2500 EH Den Haag www.rijksoverheid.nl

Sociaal-Economische Raad
Coronadenktank
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

Directoraat-Generaal Samenleving en Covid-19
Directie Strategie en Kennis Covid-19

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 2500 EH
Den Haag www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
[redacted]

Ons kenmerk
V1

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 17 februari 2021
Onderwerp Adviesaanvraag Coronadenktank inzake testbewijs

Geachte heer/mevrouw,

Het kabinet verkent in hoeverre de inzet van een bewijs van een recente negatieve uitslag van een coronatest gebruikt kan worden om de toegang tot voorzieningen en activiteiten te reguleren. De gedachte is dat testbewijzen kunnen helpen om delen van de samenleving op verantwoorde wijze sneller open te stellen en de verspreiding van het virus te beheersen. Hiertoe heeft de minister van VWS de Gezondheidsraad op 17 december 2020 gevraagd onder welke voorwaarden een testbewijs – voorheen ook 'coronapaspoort' genoemd – ethisch en juridisch verantwoord kan worden ingezet bij het verstrekken van toegang tot de volgende settings: onderwijsinstellingen, zorginstellingen, publieke voorzieningen, werkomgeving en sociale gelegenheden zoals horeca, uitgaansgelegenheden of (sport)evenementen.[1]

In het advies van 14 januari jl. schrijft de raad dat de overheid per situatie moet beoordelen of het gerechtvaardigd is om mensen te vragen een bewijs te tonen van een negatieve coronatest, als voorwaarde voor toegang tot een bepaalde voorziening.[2] Voor de afweging of inzet van testbewijzen verantwoord is, heeft de raad een ethisch-juridisch kader opgesteld met voorwaarden. Alleen wanneer aan alle voorwaarden wordt voldaan, is de inzet van testbewijzen in een specifieke voorziening te overwegen.

Adviesaanvraag
In aanvulling op het advies van de Gezondheidsraad over de inzet van testbewijzen door de overheid is nu kennis nodig over de praktische uitvoerbaarheid.

Ik vraag de Coronadenktank mij te adviseren:

Hoe kan op basis van een testbewijs in de hierboven genoemde settings de toegang tot voorzieningen of activiteiten gereguleerd worden?

[1] Adviesaanvraag-ethische-kaders-COVID-19-vaccinatie-20201218.pdf
[2] Testbewijzen voor SARS-CoV-2: ethische en juridische voorwaarden | Advies | Gezondheidsraad

Directoraat-Generaal Samenleving en Covid-19
Directie Strategie en Kennis Covid-19

Datum
17 februari 2021

Ons kenmerk
V1

Hoe kan gegarandeerd worden dat iedereen gelijke (financiële) toegang krijgt tot testmogelijkheden en -bewijzen?

Hoe kan discriminatie en onrechtvaardige uitsluiting voorkomen worden?

Indien er binnen en buiten de EU ervaringen zijn met testen voor toegang (op basis van testresultaten of vaccinaties), op welke manier kunnen deze behulpzaam zijn aan de discussie over toegangstesten in Nederland?

In navolging op de discussie testbewijzen start ook een discussie over vaccinatiebewijzen op (zie advies Gezondheidsraad 4 februari jl.), hierover neemt het kabinet begin maart een standpunt in. Als de Coronadenktank hiervoor aandachtspunten mee wil geven, houd ik mij aanbevolen.

Ik verzoek de Coronadenktank mij op uiterlijk 3 maart 2021 dit advies te verstrekken.

Hoogachtend

Programmadirecteur-generaal Samenleving en COVID-19,

[redacted]

Bijlage 2 – Lijst van gesproken personen

[redacted]	GOV Security Strategist
[redacted]	Arts-microbioloog UMC Utrecht, OMT-lid
[redacted]	Hoofd strategie Cybersprint
[redacted]	Intensivist, afdelingshoofd Intensive Care Erasmus MC, OMT-lid
[redacted]	Junior Beleidsmedewerker TechTegenCorona
[redacted]	Hoogleraar theoretische epidemiologie UU
[redacted]	Directeur Improvive
[redacted]	Adviseur digitale innovatie & transformative Axionomic
[redacted]	Arts-microbioloog Amphia Ziekenhuis Breda, Hoogleraar epidemiologie van Zorg-gerelateerde infecties UMC Utrecht, OMT-lid
[redacted]	Adjudant KL, Government Crypto Specialist
[redacted]	Programma manager Fieldlab Evenementen
[redacted]	CEO Project Fastlane
[redacted]	Junior Beleidsmedewerker TechTegenCorona
[redacted]	Voorzitter TechTegenCorona
[redacted]	Onderzoeker TNO Defensie en Veiligheid
[redacted]	Hoofd Staftaken en wetgevingadvisering Autoriteit Persoonsgegevens
[redacted]	Hoofd Systeemtoezicht Autoriteit Persoonsgegevens
[redacted]	Ondervoorzitter College voor de Rechten van de Mens

5.2 Bijlage 3 – Samenstelling Denktank-werkgroep

Leden werkgroep

[redacted] (FNV)
[redacted] (FNV)
[redacted] (VNO-NCW)
[redacted] (VNO-NCW)
[redacted] (CNV)
[redacted] (AWVN)
[redacted] (AWVN)
[redacted] (VNG)
[redacted] (TNO)
[redacted] (JDC/ISO)

Onafhankelijke leden

[redacted] (voorzitter)

Secretariaat SER

[redacted]

Met medewerking van:

[redacted]

Communicatie SER

[redacted]

Fotografie

[redacted]

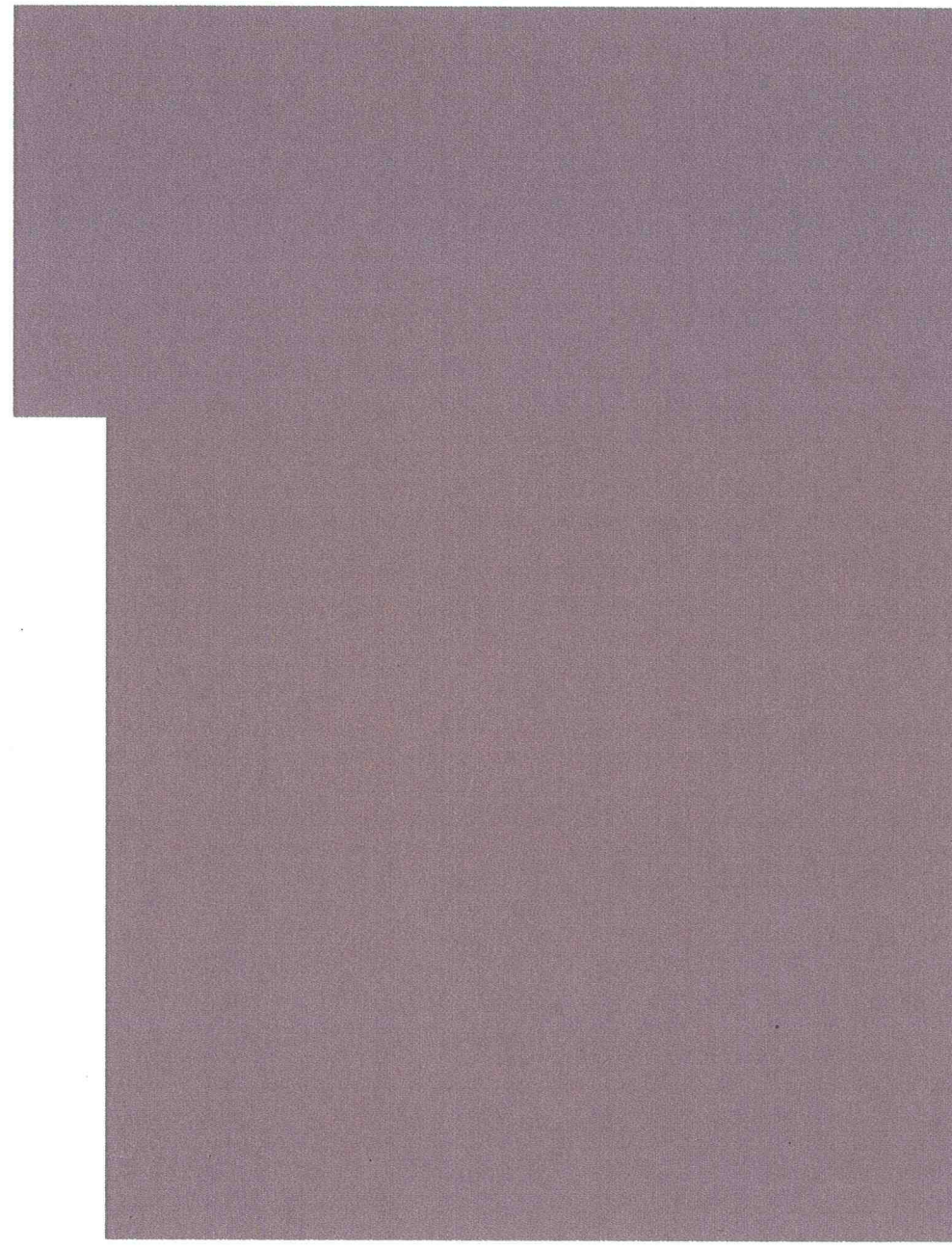

Contactgegevens

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

T 070 3499 525
E communicatie@ser.nl

www.ser.nl

© 2021, Sociaal-Economische Raad